

Mészáros Ádám¹ – Dr. Csiszárík-Kocsir Ágnes²

A magyar cégek pénzügyi döntéseinek háttere: tudatosság és stratégia a vállalati pénzügyekben

ÖSSZEFOGLALÁS:

Jelen tanulmány a magyar vállalkozások pénzügyi döntéshozatalának hátterét és tudatosságát vizsgálja, különös tekintettel a kis- és középvállalkozásokra (kkv-k). A pénzügyi tudatosság meghatározó szerepet tölt be a kkv-k működésében, jelentősen befolyásolva teljesítményüket és jövőbeli kilátásaikat. A fejlett pénzügyi kultúrával rendelkező vállalkozások jellemzően előnyösebb döntéseket hoznak, ami erősíti hosszú távú versenyképességüket. Ezek a cégek hatékonyabban kezelik a kockázatokat és felkészültebbek a növekedéssel járó kihívásokra. A pénzügyileg tudatos kkv-k előnyt élveznek a finanszírozási források felhasználásában, a likviditás kezelésében és az adóssághoz való viszonyulásban, ami kulcsfontosságú a fennmaradás és fejlődés szempontjából. Ez a fajta tudatosság elősegíti a megalapozott döntéshozatalt és egy testreszabott pénzügyi stratégia kialakítását, javítva ezáltal a vállalkozás átfogó működési hatékonyságát. Makrogazdasági szinten a kkv-szektor pénzügyi tudatosságának fejlesztése hozzájárul az ország gazdasági stabilitásához és versenyképességének javításához. A kutatás alapját képező, 655 vállalkozást felölelő kérdőíves felmérés a pénzügyi döntéshozatal folyamatait és szereplőit tárta fel a magyar vállalkozói szférában. Az eredmények rámutatnak, hogy a vállalkozás mérete és típusa jelentősen befolyásolja a döntéshozatali mechanizmusokat, értékes iránymutatást nyújtva a szektor szereplőinek a jövőbeli sikerek eléréséhez.

Kulcsszavak: pénzügyi tudatosság, KKV, pénzügyi döntéshozatal

Jel-kódok: P34, G41, G53,

BEVEZETÉS

A vállalkozások és az egyének pénzügyi tudatossága és annak jelentősége az elmúlt évtizedekben egyre nagyobb figyelmet kapott mind a kutatók, mind a gyakorlati szakemberek körében. Ez a növekvő érdeklődés a 2008-as válságot követően nem volt véletlen, hiszen a pénzügyi tudatosság kulcsfontosságú tényezőnek bizonyult a vállalkozások sikerében és fenntartható működésében, különösen a kis- és középvállalkozások (KKV-k) esetében. A pénzügyi tudatosság fogalma a vállalkozások kontextusában összetett és többrejtő fogalom, amely komplex megközelítést igényel. A vállalati pénzügyi kultúra magában foglalja a pénzügyi irányítási eszközök és ismeretek, valamint a külső gazdasági té-

nyezők összességét, az eszközök céltudatos és a vállalat egyedi igényeihez igazított felhasználását. A pénzügyi műveltség olyan terület, amely tudást, készséget, hozzáállást és tapasztalatot igényel a vállalkozás túlélése, a profitmaximalizálás, az értékesítés maximalizálása, egy adott piaci részesedés megszerzése, a személyzeti fluktuáció és a belső konfliktusok minimalizálása, valamint a vagyonszerzés céljából (Jacobs, 2001). A pénzügyi műveltséget úgy határozzák meg, mint a pénzügyi alapelvek megértését és ismeretét, amelyek szükségesek a tájékozott pénzügyi döntések meghozatalához és a pénzügyi jólétet befolyásoló termékek kiválasztásához (Basu, 2015).

SZAKIRODALMI ÁTTEKINTÉS

A pénzügyi műveltség kulcsfontosságú szerepet játszik a vállalkozók sikerében, különösen a dinamikus változó és egyre összetettebb pénzügyi környezetben. Barte (2012) szerint a pénzügyi piacok komplexitásának növekedésével a vállalkozók sebezhetővé válnak az információs aszimmetriákkal szemben, amit az AI generált környezet is felerősít. Ez főként akkor fog erőteljesen megmutatkozni, ha a szervezetek pénzügyi műveltsége nem tart lépést ezzel a fejlődéssel. Makrogazdasági szinten a kisvállalkozások a nemzetgazdaságok kulcsszereplői, és ha a vállalkozók pénzügyi ismeretei nem elegendőek a sikeres működéshez, az egész gazdaság stabilitása veszélybe kerülhet (Dahmen & Rodríguez, 2014). A pénzügyileg tudatos működés célja a szervezet hatékonyságának, piaci pozíciójának és hosszú távú működőképességének biztosítása. Ez a meghatározás jól rávilágít arra, hogy a pénzügyi tudatosság nem csupán elméleti ismereteket jelent, hanem azok gyakorlati alkalmazását is a vállalkozás javára.

A pénzügyi műveltség elősegíti a pénzügyi piacokon való részvételt, ami hozzájárul a vagyonszerzéshez és a szélesebb körű finanszírozási forrásokhoz való hozzáféréshez (Van Rooij et al., 2011). Chepkemoui és szerzőtársai (2017) kutatása kimutatta, hogy a pénzügyi műveltségi képzés pozitívan befolyásolta a KKV-k teljesítményét és növelte a jövedelmezőséget.

A pénzügyi műveltség elengedhetetlen ahhoz, hogy az egyének azonosítsák a fontos pénzügyi kérdéseket és viselkedéseket, amelyek támogatják a pénzügyi erőforrások hatékony kezelését. Lehetővé teszi a kritikus pénzügyi koncepciók ismeretét, például a kamatok típusait, a befektetések kockázatait és hozamait, a befektetések diverzifikálását és egyebeket. Ezáltal javítja az egyének pénzzel és pénzügyi kérdésekkel kapcsolatos vizsgálati és értékelési képességét, ami nagyban segíti a hatékony pénzügyi döntések meghozatalát (Greenspan, 2002). A pénzügyi tudatosság je-

¹ Tanársegéd, Óbudai Egyetem Keleti Károly Gazdasági Kar, Budapest

² Egyetemi docens, Óbudai Egyetem Keleti Károly Gazdasági Kar, Budapest

lentsége a vállalkozások számára többrétű. Elsősorban lehetővé teszi a jobb döntéshozatalt, hiszen a pénzügyileg tudatos vezetők képesek megalapozottabb döntéseket hozni a vállalkozás pénzügyei illetően. Emellett elősegíti a hatékonyabb erőforrás-allokációt, ami kulcsfontosságú a vállalkozás növekedése és fejlődése szempontjából. A vezetők kulcsszerepet játszanak a gazdasági erőforrások megszerzésével, elosztásával és felhasználásával kapcsolatos döntéshozatali folyamatban. A hatékony működéshez feltételezik, hogy minden KKV-vezetőnek pénzügyileg jártasnak kell lennie, ami magában foglalja a vállalat pénzügyi helyzetének olvasását, elemzését, kezelését és leírását. A KKV-k teljesítménye és növekedése világszerte nagy jelentőséggel bír a fejlesztési közgazdászok, vállalkozók, kormányok, kockázati tőkebefektetők, pénzügyi intézmények és nem kormányzati szervezetek számára (Eniola & Entebang, 2015). Az egyre összetettebb és versenyképesebb üzleti környezetben elengedhetetlen a pénzügyi tudatosság a tájékozott döntéshozatalhoz, az erőforrások hatékony kezeléséhez és a hosszú távú életképesség biztosításához (Oladimeji & Owode, 2024).

A pénzügyi műveltség birtokában a szervezetek képesek lesznek a pénzügyi kihívások kezelésére, a működési hatékonyság optimalizálására és a fenntartható növekedés eléréséhez szükséges ismeretek birtoklására. A vállalkozások számára a pénzügyi műveltség számos jelentős előnnyel jár. Lehetővé teszi számukra, hogy jobban megértsék és kezeljék pénzforgalmukat, stratégiai befektetési döntéseket hozzanak, és tervezzenek a jövőbeli növekedésre (Ahmed et al, 2023). A pénzügyi alapelvek szilárd megértésével a vállalkozók reális költségvetéseket készíthetnek, felmérhetik a pénzügyi kockázatokat, és hatékony stratégiákat dolgozhatnak ki ezek minimalizálására. A KKV-szektor pozitív kilátásai és növekedési trendjei ellenére a fejlődő világban a KKV-k teljesítményének jelentős akadálya a tudás, készségek, hozzáállás és tudatosság hiánya a szervezet pénzügyeinek kezelésében (Abiodon és Harry, 2015). A pénzügyi ismeretek segítenek a források optimális elosztásában és a beruházási döntések meghozatalában, ami hosszú távon a vállalkozás versenyképességének javulásához vezet (Rich, 2024). A kockázatkezelés területén is kiemelkedő szerepe van a pénzügyi tudatosságnak. A pénzügyileg képzett vezetők jobban fel tudják ismerni és kezelni a vállalkozást érintő pénzügyi kockázatokat, ami hozzájárul a vállalkozás stabilitásához és hosszú távú sikeréhez. Az üzleti döntéshozatalnak racionálisnak kell lennie és a rendelkezésre álló információkon kell alapulnia, ami azt jelenti, hogy elengedhetetlen, hogy az üzletvezetőknek és az egyéneknek megfelelő szintű ismeretekkel kell rendelkezniük a rendelkezésre álló információkról a jó döntések meghozatalához.

A pénzügyi műveltség elengedhetetlen az üzleti környezet összetettségének kezeléséhez és hozzájárul az általános üzleti rugalmassághoz (Adesina et al., 2024). A pénzügyi műveltség elősegíti a jobb kapcsolatokat a pénzügyi intézményekkel, befektetőkkel és más érdekeltekkel. A pénzügyi kérdésekben jól tájékozott vállalkozók nagyobb valószínűséggel lépnek hatékonyan kapcsolatba bankokkal, szereznek kedvező finanszírozási feltételeket és vonzanak befektetőket. Több kutatás is igazolta, hogy a magasabb szintű pénzügyi tudatosság pozitív hatással van a vállalkozások teljesítményére. Bosma és Harding (2016) szerint

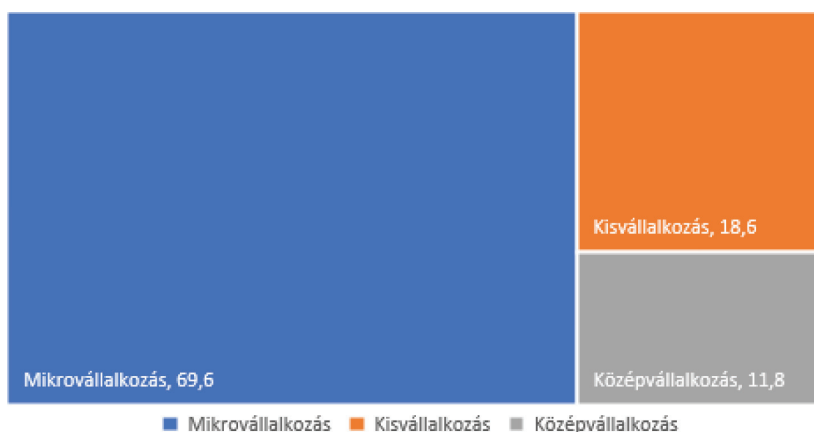
sok KKV azért bukik el, mert hiányzik a pénzügyi műveltségük, és a gyenge pénzügyi műveltség aláássa a vállalkozói tevékenységet. Eniola és Entebang (2017) pozitív kapcsolatot talált a vezetők pénzügyi tudatossága és a KKV-k teljesítménye között. Joo és Grable (2000) megerősítette, hogy az üzletemberek azért hoznak nem megfelelő, elégtelen és hatástalan pénzügyi döntéseket, mert hiányzik a személyes pénzügyi ismeretük, nincs idejük a személyes pénzügyi menedzsment tanulására, a pénzügyi tranzakciók összetettsége és a pénzügyi termékek/szolgáltatások széles választéka miatt. A pénzügyi műveltség elősegíti a pénzügyi szolgáltatásokhoz való hozzáférést és azok hatékony felhasználását, ami lehetővé teszi a vállalkozások számára az innovációt és a növekedési lehetőségek kiaknázását (Nunoo & Andoh, 2011).

Ye és Kulathunga (2019) kutatása kimutatta, hogy a pénzügyi tudatosság fontos szerepet játszik a kedvező befektetési lehetőségek azonosításában és a KKV-k pénzügyi teljesítményének javításában.

A pénzügyi tudatosság fejlesztése kulcsfontosságú a vállalkozások hosszú távú sikere érdekében. Ennek lehetséges módjai közé tartozik az oktatás és képzés, a pénzügyi tanácsadás igénybevétele, a modern pénzügyi technológiák alkalmazása, a folyamatos önképzés és a networking (HTMedia). Ezek a módszerek segíthetnek a vállalkozóknak abban, hogy naprakész pénzügyi ismeretekkel rendelkezzenek és hatékonyan tudják kezelni vállalkozásuk pénzügyeit. Összességében elmondható, hogy a pénzügyi tudatosság fejlesztése nem csupán a vállalkozások egyéni érdeke, hanem a teljes gazdaság szempontjából is kulcsfontosságú. Ha a tulajdonosok/vezetők pénzügyileg írástudatlanok szervezetük pénzügyeit illetően, a vállalkozásuk pénzügyi ismeretei is hiányosak lesznek, ami az innovációs képesség csökkenéséhez, a különböző finanszírozási források elérhetetlenségéhez és a KKV-k esetleges bukásához vezethet (Kotzé és Smit, 2018).

ANYAG ÉS MÓDSZER

A kutatás célja a magyar kis- és középvállalkozások (KKV-k) helyzetének felmérése volt 2024 tavaszán. A vizsgálat kvantitatív módszertanra épült, amelynek során egy előzetesen tesztelt, sztenderdizált kérdőívet alkalmaztunk az adatgyűjtéshez. A kutatás célcsoportját a Magyarországon működő KKV-k alkották. Az adatfelvétel 2024 tavaszán zajlott, online kérdőíves megkereséssel. A kérdőív terjesztése elektronikus csatornákon keresztül történt, beleértve e-mailes megkereséseket, szakmai fórumokat és közösségi média platformokat. Ez a módszer lehetővé tette a

1. ábra: A minta összetétele

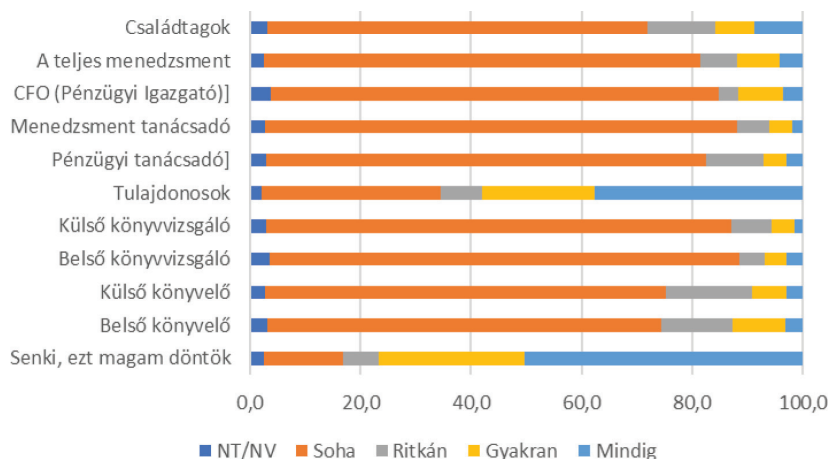
Forrás: saját kutatás, 2024, N = 655

gyors és költséghatékony adatgyűjtést, valamint a földrajzilag szétszórta vállalkozások elérését. A kutatásban használt kérdőív zárt kérdésekből állt, ami megkönnyítette az adatok feldolgozását és elemzését. A kérdőív megbízhatóságának és érvényességének biztosítása érdekében előzetes tesztelést végeztünk. Ez a folyamat magában foglalta a kérdőív kisebb mintán történő kipróbálását, majd a visszajelzések alapján történő finomhangolását. Az előtesztelés során különös figyelmet fordítottunk a kérdések érthetőségére, a válaszlehetőségek megfelelőségére és a kitöltési idő optimalizálására. A kérdőívet összesen 712 vállalkozás töltötte ki. Az adatok minőségének biztosítása érdekében alapos adattisztítási folyamatot hajtottunk végre. Ennek során kiszűrtük a hiányos, ellentmondásos vagy érvénytelen válaszokat. Az adattisztítás után 665 érvényes kitöltés maradt, ami 93,4%-os érvényességi arányt jelent. Ez a mintanagyság megfelelő statisztikai erőt biztosít a következtetések levonásához. Az elemzéshez SPSS 22.0 statisztikai szoftvert használtunk, biztosítva az eredmények pontosságát és megbízhatóságát. Az adatokat anonim módon kezeltük, biztosítva a válaszadók személyes és üzleti információinak védelmét.

EREDMÉNYEK

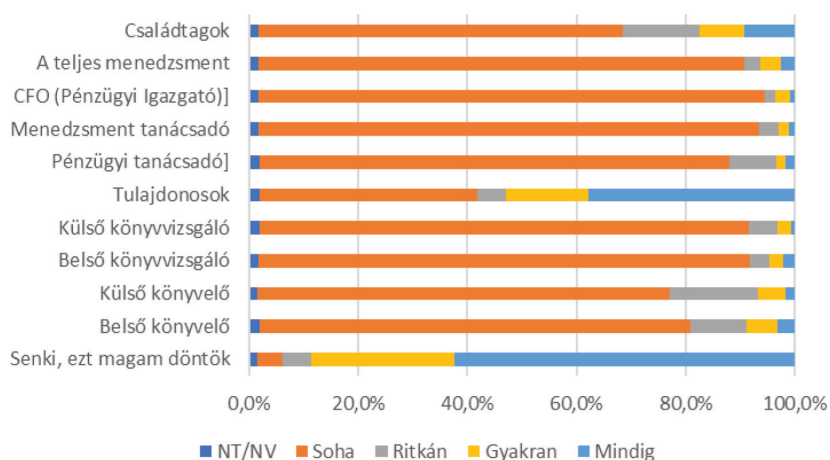
A tanulmányban azon kérdésre adott válaszokat vesszük górcső alá, melyek a mintába bevont vállalkozások pénzügyi döntéseibe bevont szereplőket mutatják be. A lenti ábra részletes képet ad arról, hogy a vállalkozások mennyire támaszkodnak különböző szereplőkre a pénzügyi döntéshozatal során. A legszembetűnőbb eredmény, hogy a válaszadók 50,2%-a teljes mértékben önállóan hozza meg a pénzügyi döntéseit, és további 26,6%-uk gyakran dönt egyedül. Ez azt jelzi, hogy a vállalkozások jelentős része nagyfokú autonómiára törekszik a pénzügyi kérdésekben. A külső és belső szakmai támogatás tekintetében érdekes mintázat rajzolódik ki. Mind a belső könyvelők (71,5%), mind a külső könyvelők (72,5%) esetében rendkívül magas a „soha” válaszok aránya. Még ennél is magasabb értéket mutatnak a könyvvizsgálók: a belső könyvvizsgálókra 85%, a külső könyvvizsgálókra 84,1% „soha” nem támaszkodik. A tulajdonosok szerepe kiemelkedően fontos: 37,6%-ban „mindig” és 20,5%-ban „gyakran” vesznek részt a pénzügyi döntésekben. A pénzügyi tanácsadók és menedzsment tanácsadók bevonása meglepően alacsony, mindkét esetben 80% körüli a „soha” válaszok aránya. A családtagok szerepe viszonylag mérsékelt: bár 8,7%-ban „mindig” és 7,2%-ban „gyakran” vesznek részt a döntésekben, a válaszadók 68,7%-a soha nem vonja be őket a pénzügyi döntéshozatalba. A legmarkánsabb kiugró értékek két területen figyelhetők meg: az önálló döntéshozatal (50,2% „mindig”) és a tulajdonosi részvétel (37,6% „mindig”) kiemelkedően magas. A szakmai tanácsadók (könyvelők, könyvvizsgálók) bevonásának rendkívül alacsony aránya, ahol a „soha” válaszok dominálnak 70-85% közötti értékekkel.

A mikrovállalkozások pénzügyi döntéshozatali folyamatának vizsgálata rendkívül érdekes képet mutat a különböző szereplők

2. ábra: A vállalkozások pénzügyi döntéshozatalában részt vevő szereplők

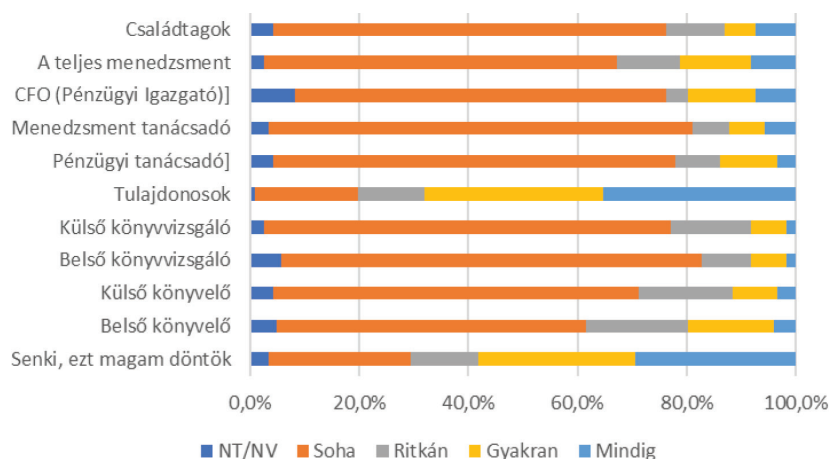
Forrás: saját kutatás, 2024, N = 655

3. ábra: A mikrovállalkozások pénzügyi döntéshozatalában részt vevő szereplők

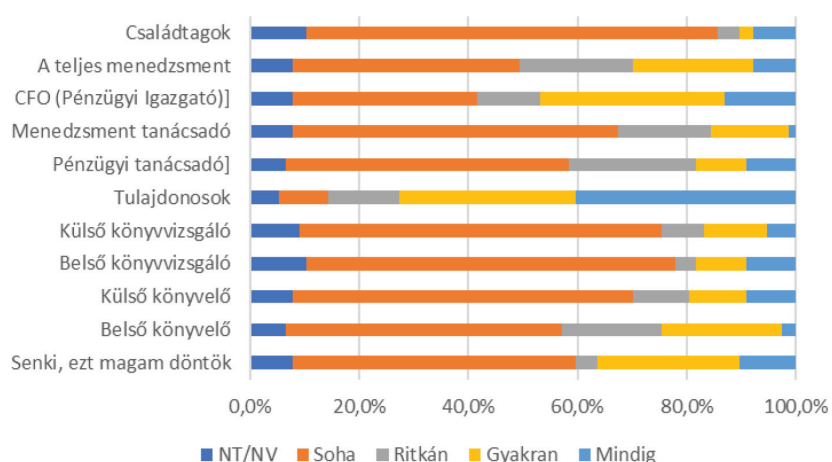
Forrás: saját kutatás, 2024, N = 655

bevonásának mértékéről. Az adatok egyértelműen rávilágítanak arra, hogy a döntéshozatal erősen centralizált jellegű, ahol a vállalkozó személyes kontrollja dominál. A legszembetűnőbb eredmény, hogy a vállalkozók túlnyomó többsége önállóan hozza meg pénzügyi döntéseit. Ez számszerűsítve azt jelenti, hogy 62,5%-uk mindig, további 26,1%-uk pedig gyakran dönt egyedül, ami együttesen közel 90%-os önálló döntéshozatali arányt jelent. Ez az érték kiugróan magas a többi szereplőhöz viszonyítva. A tulajdonosok szerepvállalása szintén jelentős, hiszen 37,7%-uk mindig, 15,1%-uk pedig gyakran vesz részt a pénzügyi döntések meghozatalában. Ez azt sugallja, hogy ahol nem egyedül a vállalkozó dönt, ott leginkább a tulajdonostársak véleménye számít. Figyelemreméltó, hogy a professzionális pénzügyi tanácsadók és szakértők bevonása rendkívül alacsony szintet mutat. A CFO (Pénzügyi Igazgató) esetében tapasztalható a legalacsonyabb bevonási arány, hiszen a válaszadók 92,8%-a soha nem támaszkodik ilyen szakemberre. Hasonlóan alacsony a menedzsment tanácsadók (91,7% soha), a belső könyvvizsgálók (90,1% soha) és a külső könyvvizsgálók (89,7% soha) bevonása is. A könyvelők szerepe is inkább formális, adminisztratív jellegű lehet, mivel mind a belső (78,9% soha), mind a külső könyvelők (75,7% soha) részvétele a döntéshozatalban meglehetősen korlátozott. Ez arra utal, hogy a könyvelőket elsősorban az alapvető számviteli feladatok elvégzésére veszik igénybe, nem pedig stratégiai tanácsadóként

4. ábra: A kisvállalkozások pénzügyi döntéshozatalában részt vevő szereplők

Forrás: saját kutatás, 2024, N = 655

5. ábra: A középvállalkozások pénzügyi döntéshozatalában részt vevő szereplők

Forrás: saját kutatás, 2024, N = 655

tekintenek rájuk. Érdekes megfigyelni, hogy a családtagok véleménye nagyobb súllyal esik latba, mint a professzionális tanácsadóké. Bár a válaszadók 66,7%-a soha nem vonja be családtagjait, 9,2%-uk mindig, 8,3%-uk pedig gyakran támaszkodik a család véleményére, ami összességében magasabb arány, mint bármely szakmai tanácsadó esetében. Ez az elemzés rávilágít arra, hogy a mikrovállalkozások pénzügyi döntéshozatala erősen személyközpontú, ahol a tulajdonos-vezető dominanciája meghatározó. A külső szakértői támogatás szinte teljes hiánya felveti a kérdést, hogy ez mennyire befolyásolja a döntések szakmai megalapozottságát és hosszú távú hatékonyságát.

A kisvállalkozások pénzügyi döntéshozatali folyamatában markáns különbségek figyelhetők meg az egyes szereplők bevonása tekintetében. A legszembetűnőbb, hogy a vállalkozók jelentős része vagy teljesen önállóan hoz döntéseket, vagy a tulajdonosokra támaszkodik. Mindkét esetben kiemelkedően magas a „Mindig” és „Gyakran” válaszok összesített aránya - az önálló döntéshozatal esetében 58,2%, míg a tulajdonosoknál 68% az összesített arány. Ez arra utal, hogy a kisvállalkozások pénzügyi döntései erősen centralizáltak. A külső szakértők bevonása meglepően alacsony szintű. A külső könyvvizsgálók esetében 74,6%, a menedzsment tanácsadóknál 77,9%, míg a pénzügyi tanácsadóknál 73,8% a „Soha” válaszok aránya. Ez azt sugallja, hogy a kisvállalkozások ritkán támaszkodnak külső szakértői vé-

ményekre. A belső könyvelők és könyvvizsgálók bevonása szintén korlátozott. A belső könyvelőket 56,6%-ban, a belső könyvvizsgálókat pedig 77%-ban soha nem vonják be a döntéshozatalba. Megállapítható, hogy ezeket a pozíciókat inkább operatív, végrehajtó szerepkörben alkalmazzák, nem pedig stratégiai döntéshozóként. A CFO esetében figyelemre méltó a viszonylag magas „NT/NV” (Nem tudja/Nem válaszol) arány (8,2%), ami arra utalhat, hogy sok kisvállalkozásnál nincs is ilyen pozíció. A teljes menedzsment bevonása mérsékelt: 64,8%-ban soha nem vesznek részt a döntésekben. A családtagok bevonása érdekes mintázatot mutat: 72,1%-ban soha nem vesznek részt a döntésekben, ami azt sugallja, hogy a családi vállalkozások esetében is igyekeznek szétválasztani a családi és üzleti döntéseket. A fenti adatok alapján kirajzolódik, hogy a magyar kisvállalkozások pénzügyi döntéshozatala erősen központosított, főként a tulajdonosi körre koncentrálódik, és viszonylag alacsony a külső szakértői támogatás igénybevétele.

A középvállalkozások pénzügyi döntéshozatalában is markáns különbségek figyelhetők meg az egyes szereplők bevonása tekintetében. A legdominánsabb szerepet egyértelműen a tulajdonosok töltik be, akik az esetek 40,3%-ában mindig, és további 32,5%-ában gyakran vesznek részt a döntéshozatalban. Ez azt jelenti, hogy a tulajdonosok összesen több mint 70%-ban aktív résztvevői a pénzügyi döntéseknek. Érdekes megfigyelni, hogy a családtagok bevonása a legkevésbé jellemző, hiszen az esetek 75,3%-ában soha nem vesznek részt a döntéshozatalban. Ez arra utal, hogy a középvállalkozások igyekeznek professzionális alapokra helyezni pénzügyi mű-

ködésüket. A szakmai szereplők közül kiemelkedik a CFO szerepe, aki az esetek 33,8%-ában gyakran, 13%-ában pedig mindig részt vesz a döntéshozatalban. Ez jelzi a pénzügyi szakértelem fontosságát a vállalati működésben. A könyvelők és könyvvizsgálók bevonása meglepően alacsony: a külső könyvvizsgálók az esetek 66,2%-ában, a belső könyvvizsgálók 67,5%-ában soha nem vesznek részt a döntéshozatalban. Hasonló a helyzet a könyvelőkkel is, ahol mind a belső, mind a külső könyvelők esetében 50% feletti a „soha” válaszok aránya. A pénzügyi tanácsadók szerepe változatos képet mutat: bár az esetek 51,9%-ában soha nem vonják be őket, figyelemre méltó, hogy 23,4%-ban ritkán kéri a segítségüket, ami a legmagasabb érték a „ritkán” kategóriában. A teljes menedzsment bevonása kiegyensúlyozottabb képet mutat: 41,6% soha, 20,8% ritkán, 22,1% gyakran, és 7,8% mindig részt vesz a döntésekben. Ez arra utal, hogy a vállalatok egy része törekszik a kollektív döntéshozatalra. Figyelemre méltó, hogy a válaszadók 7,8%-a jelezte, hogy „senki, ezt magam döntöm”, és további 51,9% soha nem von be másokat a döntéshozatalba. Ez arra utal, hogy még a középvállalkozások egy jelentős részénél is erősen centralizált a pénzügyi döntéshozatal. A menedzsment tanácsadók bevonása szintén visszafogott: az esetek 59,7%-ában soha nem kéri a segítségüket, ami azt sugallja, hogy a vállalkozások inkább belső erőforrásaikra támaszkodnak a pénzügyi döntések során.

1. táblázat: A vállalkozások pénzügyi döntéshozatalában részt vevő szereplők és a vállalkozások méretének kapcsolata

	Pearson Chi-Square	Cramer's V
Senki, ezt magam döntök	0,000	0,377
Belső könyvelő	0,000	0,196
Külső könyvelő	0,000	0,152
Belső könyvvizsgáló	0,000	0,194
Külső könyvvizsgáló	0,000	0,204
Tulajdonosok	0,000	0,220
Pénzügyi tanácsadó]	0,000	0,226
Menedzsment tanácsadó	0,000	0,240
CFO (Pénzügyi Igazgató)]	0,000	0,371
A teljes menedzsment	0,000	0,295
Családtagok	0,001	0,142

Forrás: saját kutatás, 2024, N = 655

A tanulmányban használt kategórikus változók közötti kapcsolat vizsgálatára a Pearson-féle Chi-négyzet értéket, és Cramer-féle V együtthatót számoltunk. A Chi-négyzet érték esetén a nullhipotézisünk az, hogy nincs kapcsolat a vizsgált változók között. Amennyiben a Chi-négyzet érték 0,05 alatt van, akkor ezt a hipotézist el kell vetnünk. A vizsgált tényezők tekintetében minden esetben az érték 0,05 alatt volt, így kimondható, hogy a nullhipotézis minden esetben elvetendő, azaz a vállalkozások mérete egyértelműen befolyásolja a pénzügyi döntéshozatal során igénybe vett segítség típusát. A kategórikus változók közötti kapcsolat erősségének mérésére a Cramer-féle V értéket használtuk. A kapcsolat erőssége tekintetében látható, hogy az két kivétellel inkább gyengének mondható (hiszen 0,01-0,3 között van az érték). A saját döntés a pénzügyi igazgató bevonása esetén azonban közepes erősségű kapcsolatot fedeztünk fel.

KONKLÚZIÓ

Összességében elmondható, hogy a pénzügyi tudatosság fejlesztése nem csupán a vállalkozások egyéni érdeke, hanem a teljes gazdaság szempontjából is kulcsfontosságú. A pénzügyileg tudatos vállalkozások ugyanis nemcsak saját sikerüket alapozzák meg, hanem hozzájárulnak egy stabilabb és versenyképesebb gazdasági környezet kialakításához is. A pénzügyi műveltség megértése a kisvállalkozások sikerének sarokköve. A pénzügyi műveltség kulcsfontosságú összetevői - a költségvetés-készítés, befektetés, hitelfelvétel és pénzügyi elemzés - kulcsszerepet játszanak egy vállalkozás pénzügyeinek hatékony kezelésében. A pénzügyi ismeretek megszerzésével és alkalmazásával a kisvállalkozások tulajdonosai tájékozott döntéseket hozhatnak, optimalizálhatják erőforrásaikat és fenntartható növekedést érhetnek el. A pénzügyi műveltség nemcsak a napi működést támogatja, hanem erősíti az üzleti rugalmasságot, javítja az érdekeltekkel való kapcsolatokat, és hozzájárul a hosszú távú sikerhez. A pénzügyi oktatásba való befektetés hatékony lépés egy virágzó és tartós vállalkozás szilárd alapjainak megteremtése felé. A pénzügyi műveltség egyéni és szervezeti szinten is fejleszthető. Az első lépés a tudatosság fejlesztéséhez az, hogy felismerjük, hol és mikor van szükség pénzügyi tanácsadásra, mely döntések azok, melyek igénylik az objektív döntéstámogatást.

A kutatás célja az volt, hogy bemutassa a magyar KKV szektor pénzügyi döntéshozatalának körülményeit, rávilágítva az azonosságokra és különbségekre az egyes vállalati méretkategóriák szerint. Megállapítható, hogy a vállalkozások minél kisebbek, annál zártabbak. A mikro vállalkozások inkább saját maguk, esetlegesen a tulajdonosokkal karöltve döntenek, egyéb szereplőket csak elvétve vonnak be a döntéshozatalba. A kisvállalkozások már klasszisokkal nyitottabbak, építenek a belső támogató erőforrásokra (könyvelők, menedzsment, könyvvizsgálók, stb.). A középvállalkozások pedig egyértelműen diverzifikáltak, többszereplős döntéseket hoznak méretüknél, a döntések horderejénél fogva. A középvállalkozások sikere és gyakorlata mindenképpen figyelemre méltó, és követendő példa kell hogy legyen annak érdekében, hogy a mikro- és kisvállalkozások képesek legyenek a szintek megelégsére. Bár a kutatás átfogó képet nyújt a magyar KKV-k helyzetéről, fontos megemlíteni néhány korlátozó tényezőt. Az online adatgyűjtés módszere kizárhatja azokat a vállalkozásokat, amelyek kevésbé aktívak az online térben. Továbbá, a zárt kérdések használata, bár elősegítette az adatok összehasonlíthatóságát, korlátozhatta a mélyebb, kvalitatív információk gyűjtését. Jövőbeli kutatások során érdemes lehet vegyes módszertant alkalmazni, kombinálva a kvantitatív és kvalitatív megközelítéseket a még átfogóbb kép kialakítása érdekében.

IRODALMI FELDOLGOZÁS

- ABIODON, K. & HARRY, A. (2015): Research methods, statistics and applications. Sage Publications. ISBN-10.1071817833, ISBN-13. 978-1071817834
- ADESINA, A. A. – IYELOLU, T. V. & PAUL, P. O. (2024): Optimizing Business Processes with Advanced Analytics: Techniques for Efficiency and Productivity Improvement. *WORLD JOURNAL OF ADVANCED RESEARCH AND REVIEWS*, 22(3), 1917-1926. <https://doi.org/10.30574/wjarr.2024.22.3.1960>
- AHMED, R. – IHEMERZE, K. C. – EYO-UDO, N. L. – EGBOKHAEBHO, B. A. & DARAOJIMBA, C. (2023): Financing the transition: A systematic review of banking strategies supporting SMEs in advancing cleaner vehicle adoption. *JOURNAL OF ACTA MECHANICA MALAYSIA*, 6(1), 40-48. <http://doi.org/10.26480/amm.01.2023.40.48>
- BARTE, R. (2012): Financial literacy in micro-enterprises: The case of Cebu fish vendors. *PHILIPPINE MANAGEMENT REVIEW*, 19, 91-99. ISSN 1656-5363
- BASU, J. (2019): Assessing financial literacy in 12 countries: An OECD/INFE international pilot exercise. *JOURNAL OF PENSION ECONOMICS AND FINANCE*, 10(4), 657-665. <https://doi.org/10.1017/S1474747211000539>
- BOSMA, D. & HARDING, I. (1991): The theory of planned behavior. *ORGANIZATIONAL BEHAVIOR AND HUMAN DECISION PROCESSES*, 50(2), 179-211. [http://doi.org/10.1016/0749-5978\(91\)90020-T](http://doi.org/10.1016/0749-5978(91)90020-T)
- CHEPKEMOI, M. – PATRICK, E. & NJOROGUE, C. (2017): The effects of financial literacy training on business profitability in coastal region: A case of Kwale County SMEs. *STRATEGIC JOURNAL OF BUSINESS & CHANGE MANAGEMENT*, 4(3), 684-703. ISSN 2312-9492(Online) 2414-8970(Print)
- DAHMEN, P. & RODRÍGUEZ, E. (2014): Financial literacy and the success of small businesses: An observation from a small business development center. *NUMERACY*, 7(1), Article 3. <https://doi.org/10.5038/1936-4660.7.1.3>

- ENIOLA, A. A. & ENTEBANG, H. (2015): Financial literacy and SME firm performance. *INTERNATIONAL JOURNAL OF RESEARCH STUDIES IN MANAGEMENT*, 5(1), 31-43. <https://doi.org/10.5861/ijrsm.2015.1304>
- ENIOLA, A. A. & ENTEBANG, H. (2017): SME Managers and Financial Literacy. *GLOBAL BUSINESS REVIEW*, 18(3), 559-576. <https://doi.org/10.1177/0972150917692063>
- GREENSPAN, A. (2002): Financial Literacy: A tool for economic progress. *FUTURIST*, 36, 37-41. E-ISSN No : 2454-9916I
- HTMEDIA TEAM. (2024): The Importance of Financial Literacy Events for Entrepreneurs and Small Business Owners. <https://www.htmedia.in/blog/importance-of-financial-literacy-events-for-entrepreneurs-and-small-business-owners>
- JACOBS, A. (2001): Financial Management IV (FMA 401-V): Study guide 1 (3rd ed.). Technikon S.A. (???)
- JOO, S. H. & GRABLE, J. E. (2000): Improving employee productivity: The role of financial counseling and education. *JOURNAL OF EMPLOYMENT COUNSELING*, 37(1), 2-15. <https://doi.org/10.1002/j.2161-1920.2000.tb01022.x>
- KOTZÈ, L. & SMIT, A. (2008): Personal financial literacy and personal debt management: The potential relationships with new venture creation. *SOUTH AFRICAN JOURNAL OF ENTREPRENEURSHIP AND SMALL BUSINESS*, 1(1), 35-50. <https://doi.org/10.4102/sajesbm.v1i1.11>
- NUNOO, J. & ANDOH, F. K. (2011): Sustaining small and medium enterprises through financial service utilization: Does financial literacy matter? In *PROCEEDINGS OF THE 2012 ANNUAL MEETING* (pp. 1-10). Agricultural and Applied Economics Association. <https://doi.org/10.22004/ag.econ.123418>
- OLADIMEJI, R. & OWOADE, Y. (2024): Navigating the Digital Frontier: Empowering SMBs with Transformational Strategies for Operational Efficiency, Enhanced Customer Engagement, and Competitive Edge. *JOURNAL OF SCIENTIFIC AND ENGINEERING RESEARCH*, 11(5), 86-99. ISSN: 2394-2630
- RICH, W. (2024): The Importance of Financial Literacy as a Business Leader. *GLOBAL BANKING & FINANCE REVIEW*. <https://doi.org/10.3390/jrfm17020063>, letöltve: <https://www.globalbankingandfinance.com/the-importance-of-financial-literacy-as-a-business-leader/>,
- YE, J. & KULATHUNGA, K. M. M. C. B. (2019): How does financial literacy promote sustainability in SMEs? A developing country perspective. *SUSTAINABILITY*, 11(10). <https://doi.org/10.3390/su11102990>
- VAN ROOIJ, M. – LUSARDI, A. & ALESSIE, R. (2011): Financial literacy and stock market participation. *JOURNAL OF FINANCIAL ECONOMICS*, 101(2), 449-472. <https://doi.org/10.1016/j.jfineco.2011.03.006>